

Nr 7.

Ankom till riksdagens kansli den 8 februari 1938 kl. 1 e. m.

Utlåtande i anledning av väckt motion om ändring i 11 § lagen den 28 juni 1935 om folkpensionering.

I en inom andra kammaren väckt, till lagutskott hänvisad motion, nr 78, vilken behandlats av andra lagutskottet, hava herrar *Åkerström* och *Bäckström* hemställt, att riksdagen måtte i skrivelse till Kungl. Maj:t begära skyndsamt utredning och förslag i vad mån viss del av folkpension må undantagas åt pensionstagare, som vårdas å ålderdomshem eller sjukhus av olika slag, för bestridande av personliga utgifter.

I fråga om de skäl, som anförts till stöd för berörda hemställan, får utskottet hänvisa till motionen.

Enligt 62 § *lagen den 14 juni 1918 om fattigvården* äger fattigvårdsstyrelse, med vissa undantag, att av den, som åtnjuter fattigvård, uttaga ersättning därför, i den mån styrelsen icke finner skäl till eftergift. Har någon mottagits till stadigvarande försörjning, äger fattigvårdsstyrelsen omhändertaga egendom, som vid mottagandet tillhör understödstagaren eller, medan han åtnjuter försörjning, tillfaller honom, samt därav bereda sig ersättning för fattigvård, som lämnas honom.

I *1935 års lag om folkpensionering* stadgas i 11 § andra stycket, att fattigvårdssamhälle äger för tid, under vilken pensionstagare är intagen å fattigvårdssamhället tillhörig anstalt eller mot avgift, som av samhället erlägges, åtnjuter vård eller försörjning å annan anstalt, uppbära honom tillkommande pension eller understöd samt därav tillgodogöra sig, i förra fallet kostnaderna för vården eller försörjningen och i senare fallet utgiven dagavgift och annan vårdkostnad. Detsamma gäller, då fattigvårdssamhälle haft kostnader för vård av pensionstagare under sådana omständigheter, att samhället är berättigat till ersättning jämlikt 40 § 3 mom. fattigvårdslagen.

Denna bestämmelse har med oförändrat innehåll upptagits från lagen den 30 juni 1913 om allmän pensionsförsäkring.

Vid *1936 års riksdag* hemställde herr Karlsson i Grängesberg m. fl. i en inom andra kammaren väckt motion, nr 6, att riksdagen måtte besluta ett tillägg till 62 § fattigvårdslagen av innehåll, att av pension, som fattigvårdssamhälle enligt lag ägde uppbära för å kommunal anstalt intagen person, ett belopp av tio kronor per månad skulle av fattigvårdsstyrelsen utbetalas till pensionstagaren.

Andra lagutskottet, som behandlade nämnda motion, erinrade i sitt utlåtande, nr 15, över densamma, att Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet sedan åtskilliga år tillbaka haft sin uppmärksamhet riktad på förevarande spörsmål.

Utskottet återgav i sitt utlåtande en av förbundet i januari 1926 till landets samtliga fattigvårdsstyrelser översänd skrivelse, vilken hade denna lydelse:

Få saker torde vara så ägnade att hålla uppe en människas livsmod och därmed hennes förmåga av självverksamhet som att hon själv får bestämma, huru hennes inkomster skola användas eller, där hon får sin försörjning av andra, likväl deltaga i att i olika avseenden ordna för sig själv. Denna omständighet är anledningen till att en person i regel icke bör intagas på ålderdomshem, så länge han med hjälp av sin folkpension eller fattigvårdsunderstöd kan på ett tillfredsställande sätt reda sig i sitt hem. Men till en viss grad gäller detsamma även om ålderdomshemmens skyddslingar. Dessa få ju sin fulla försörjning på ålderdomshemmet, men likväl finnes all anledning att även här beakta sagda omständighet. Erfarenheten visar, att mycket står att vinna, om man med gott omdöme låter skyddslingarna själva disponera över mindre kontanta belopp.

I många kommuner har man uppmärksammat vikten av här ovan berörda angelägenhet, och skyddslingarna erhålla där i regel månatligen en viss kontant tilldelning, vars belopp plägar uppgå till omkring 2 kr. Verkningarna härav hava varit av synnerligen glädjande art. Trevnaden och belåtenheten på ålderdomshemmet har ökats och en god stämning i allmänhet främjats, under det att kommunens kostnader för ändamålet varit relativt obetydliga.

Emellertid är det synnerligen vanligt, att man träffar på ålderdomshem, där denna angelägenhet helt eller delvis förbisetts. Förbundet har därför önskat främja ett enhetligt och med såväl klokhet som omtanke om de gamla förenligt förfaringssätt på detta område. Saken gäller sålunda att — i kortet sagt — de gamla på ålderdomshemmen med regelbundna, kortare mellanrum böra erhålla mindre kontanta belopp, över vilka de själva fritt få disponera. Förbundet får särskilt framhålla följande.

Lämpligast torde vara, att beloppet lämnas den 1 i varje månad. Dess storlek bör bestämmas med hänsyn till prisförhållanden och andra liknande omständigheter, men det torde kunna förutsättas, att beloppet i allmänhet icke kommer att ligga under 2 kr. Fattigvårdsstyrelsen bör själv besluta i dessa avseenden, och samma bestämmelser böra gälla för alla ett hems skyddslingar, dock givetvis med undantag för det fall, att missbruk av medlen (t. ex. inköp av rusdrycker) kan befaras.

Nära till hands ligger att betrakta beloppet som en del av en skyddslingens pension, en del som denne alltså får behålla. Detta är säkerligen mycket lämpligt, men i så fall är det nödvändigt att tillse, att de som icke åtnjuta pension likväl erhålla ett kontant belopp. För övrigt synes det vara ur alla synpunkter riktigast och bäst, att kommunen gottgör sig de på ålderdomshemmen intagnas folkpension.

Av vad redan sagts torde framgå, att det här gäller något som vederbörande alltid skall kunna påräkna, om han icke missköter sig. Härav följer också, att beloppet bör oförändrat utbetalas, även om personen genom utfört arbete förvärvat s. k. flitpengar.

Det ligger i sakens natur, att indragning eller minskning av den kontanta tilldelningen för en viss period är en lämplig och effektiv bestraffningsform vid begångna förseelser.

Förbundet vill härigenom rikta en varm vädjan till samtliga fattigvårdsstyrelser att beakta de här ovan framlagda synpunkterna. Säkerligen skulle mycket vara vunnet för trevnaden på våra ålderdomshem, om denna vädjan icke förklingade ohörd.

Utskottets utlåtande innehåller bl. a. följande uppgifter till belysning av förevarande spörsmål:

Utskottet har från Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet inhämtat bland annat: I de allra flesta kommuner bruka för närvarande de personer, som intagits å kommunernas fattigvårdsanstalter, månatligen erhålla en kontant tilldelning av kommunernas medel, oberoende av om de åtnjuta pension. Undantag göres endast för sådana sjuka, vilka icke kunna tänkas hava någon glädje av tilldelningen. Beloppet utgör som regel 2 å 3:— mån., mera sällan så mycket som 5:—/mån. eller däröver. De utdelade beloppen torde i allmänhet betraktas som fattigvård enligt 2 § fattigvårdslagen (frivillig fattigvård). Under de kurser för utbildning av föreståndarinnor för fattigvårdsanstalter, som förbundet anordnar, brukar för kursdeltagarna framhållas, att det är lämpligt, att understödstagarna å anstalterna av kommunerna tilldelas mindre kontanta belopp varje månad, samt att föreståndarinnor å anstalter, där sådan utbetalning ej förekommer, böra hos fattigvårdsstyrelserna göra framställning i frågan. Sådana framställningar av föreståndarinnor ha i åtskilliga fall skett, och som regel bruka fattigvårdsstyrelserna ställa sig förstående till desamma.

Enligt vad utskottet inhämtat utbetalar Stockholms stad till understödstagarna å stadens ålderdoms-, försörjnings- och vårdhem 80 kronor per år, då understödstagarna hålla sig med kläder, och 40 kronor per år, då de åtnjuta fri beklädnad. Beloppen utbetalas med regelbundna mellanrum i mindre poster och betraktas som fattigvård enligt 2 § fattigvårdslagen.

Andra lagutskottet yttrade i sitt berörda utlåtande:

Utskottet ansluter sig i princip till de synpunkter, åt vilka Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet givit uttryck i sin ovan återgivna skrivelse i januari 1926 till landets fattigvårdsstyrelser. I likhet med förbundet anser utskottet det sålunda vara önskvärt, att de personer, som intagits å kommunernas fattigvårdsanstalter, med regelbundna mellanrum erhålla mindre kontanta belopp, över vilka de själva fritt få förfoga. Såsom av utskottets redogörelse ovan framgår erhålla för närvarande i de allra flesta kommuner vårdtagare å fattigvårdsanstalter regelbundet sådan kontant tilldelning. Svenska fattigvårds- och barnavårdsförbundet arbetar alltjämt för att denna ordning måtte införas i alla kommuner, och enligt vad för utskottet upplysts hyser jämväl statens inspektör för fattigvård och barnavård intresse för förevarande spörsmål. Det torde sålunda finnas anledning antaga, att strävandena på detta område skola fortsätta och på frivillighetens väg i allt vidare utsträckning medföra verkan. Utskottet anser sig därför icke för närvarande böra tillstyrka vare sig att riksdagen skrider till lagstiftning rörande förevarande spörsmål eller att riksdagen hos Kungl. Maj:t anhåller om ytterligare utredning i ämnet.

Utskottet hemställde, att motionen icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd, vilken hemställan bifölls av riksdagen.

Efter bemyndigande av Kungl. Maj:t den 17 december 1937 har chefen för socialdepartementet den 3 januari 1938 utsett en kommitté med uppdrag att verkställa en översyn av socialvården. I direktiven framhålles så-

som huvuduppgifter, bl. a., revision av fattigvårdslagen och granskning av lagstiftningen rörande socialförsäkringen. Enligt direktiven bör frågan om återbetalningsskyldighet för åtnjuten fattigvård upptagas till omprövning.

Utskottet.

Såsom framgår av den ovan lämnade redogörelsen har utskottet vid 1936 års riksdag i anledning av en då väckt motion, som i väsentliga hänseenden överensstämmer med nu ifrågakvarande motion, uttalat önskvärdheten av att de personer, som intagits å kommunernas fattigvårdsanstalter, med regelbundna mellanrum erhålla mindre kontanta belopp, över vilka de själva få fritt förfoga. Utskottet, som erinrade om vissa vidtagna åtgärder med syfte att nå en sådan ordning, uttalade den förmodan, att strävandena på detta område skulle fortsätta och i allt vidare utsträckning leda till resultat.

I anledning av den nu förevarande motionen vill utskottet framhålla, att det i motionen berörda spörsmålet otvivelaktigt är förtjänt av statsmakternas uppmärksamhet. Enligt utskottets uppfattning tala starka skäl för att pensionstagare, vilka äro intagna å fattigvårdssamhälle tillhörig anstalt eller på samhällets bekostnad åtnjuta vård eller försörjning å annan anstalt, i allmänhet få behålla en del av sin pension. Detta spörsmål sammanhänger givetvis intimt med frågan om återbetalningsskyldighet för erhållen fattigvård. Såsom utskottet i sin redogörelse ovan erinrat har emellertid åt en särskild kommitté uppdragits, bl. a., att verkställa en revision av fattigvårdslagen. I direktiven för denna utredning har direkt uttalats, att frågan om återbetalningsskyldigheten bör bliva föremål för omprövning. Med hänsyn härtill och då det i motionen berörda spörsmålet torde komma att tilldraga sig uppmärksamhet under de sakkunnigas arbete, har utskottet icke funnit tillräckliga skäl föreligga för riksdagen att för närvarande göra någon framställning till Kungl. Maj:t i ämnet.

På grund av vad sålunda anförts får utskottet hemställa,

att förevarande motion icke måtte föranleda till någon riksdagens åtgärd.

Stockholm den 8 februari 1938.

På andra lagutskottets vägnar:

DAVID NORMAN.

Vid ärendets behandling hava närvarit:

från första kammaren: herrar *Norman, Linder, Tamm**, *Olof Carlsson, Elon Andersson, Sten, Ekströmer* och *Holstenson*;

från andra kammaren: herrar *Hage, Olovson, Molander* och *Sandström* i Härnösand, fru *Nordgren**, herr *Gardell*, fröken *Hesselgren** och fröken *Andersson**.

* Ej närvarande vid utlåtandets justering.